



Joseph E. Stiglitz Columbia Üniversitesi'nde profesör ve Nobel Ekonomi ödülü sahibidir. Bruce Greenwald ile beraber kaleme aldığı en son kitabı, Öğrenen Bir Toplum Yaratma: Büyümeye, Gelişmeye ve Sosyal İlerlemeye Yeni Bir Yaklaşım (Creating a Learning Society: A New Approach to Growth, Development, and Social Progress) ismini taşımaktadır.

JOSEPH E. STIGLITZ

Ekonomik aptallık siyaseti

Elimizde sermayenin reel maliyetinden çok daha yüksek kâr getirebilecek ve üstlenen ülkelerin bilançolarını güçlendirebilecek çok sayıda kamu yatırımı seçeneği var. **2015'te dünyayı bekleyen esas sorun ekonomi değil.** Bugünkü halsizliğimizi nasıl atacağımızı biliyoruz. Asıl sorun aptal politikamız.

Dünya ekonomisi 2008 yılındaki küresel mali krizden çıktığından bu yana içinde olduğu rutine 2014 yılında da bağlı kaldı. Avrupa'da ve ABD'de hükümetlerin görünürde sağlam tedbirler almış olmasına rağmen, her iki ekonomide de ciddi ve uzun süreli sıkıntılı dönemler yaşandı. Şu anda buldukları yer ile kriz patlamış olmasıydı muhtemelen olacakları yer arasında muazzam bir uçurum olurdu. Avrupa'da bu uçurum yıl boyunca büyüdü.

Gelişmekte olan ülkelerde işler daha iyi gidiyordu, ama orada bile haberler pek parlak değildi. Bu ekonomilerin en başarılıları büyümelerini ihracata dayandırmış olduklarından, ihracat yaptıkları pazarlar mücadele içindeyken bile mali krizin ardından genişlemeye devam etti. Ama onların performansı da 2014 yılında önemli oranda zayıflamaya başladı.

1992 yılında, Bill Clinton'un ABD başkanlığı için yürüttüğü başarılı kampanyanın temelinde basit bir slogan vardı: "Bütün mesele ekonomi, aptal." Bugünün bakış açısından, o günkü işler o kadar da kötü görünmüyor, tipik Amerikalının hane geliri bugün daha az. Ama Clinton'ın gösterdiği çabadan ilham alabiliriz. Günümüzün küresel ekonomisinin başına dert olan keyifsizliği iki basit slogan en güzel şekilde yansıtabilir: "Bütün mesele politika, aptal" ve "İste, iste, iste."

2014 yılında şahit olduğumuz neredeyse



küresel düzeydeki durgunluk insan yapımıydı. Birkaç büyük ekonomideki siyasetin ve politikaların (talebi baskı altına alan siyasetin ve politikaların) sonucuydu. Talep olmazsa, yatırımların ve işlerin gerçekleşmesi imkânsız olur. Durum bu kadar basit...

Bunun en açık şekilde görüldüğü yer bir kemer sıkma politikasının, devlet harcamalarında yapılarak özel harcamaları daha da güçsüzleştiren kesintilerin resmen benimsenmiş olduğu Euro Bölgesi'dir. Krizin yarattığı şoka uyum sağlamayı engellediği için Euro Bölgesi'nin yapısı kısmen suçlanabilir; bir bankacılık birliği bulunmadığı için, paranın en büyük darbeyi alan ülkelere kaçarak onların mali sistemlerini zayıflatması ve borç vermeyi ve yatırımı kısıtlaması şaşırtıcı değil.

KAPATILMASI GEREKEN DELİK DAHA DA BÜYÜYEBİLİR

Japonya'da, Başbakan Shinzo Abe'nin ekonomik canlanma programındaki üç "ok"tan biri



Düşük faiz oranları, üretilen ürünler için talep olmayan firmaların yatırımını teşvik etmeyecek. Düşük oranlar yüzünden, gelecek kaygısı taşıyan insanlar tüketmek için borç alma isteği de duymayacak. Para politikasının yapabileceği şey varlık-fiyat baloncukları oluşturmak.

yanlış yönde atıldı. Nisan ayında tüketim vergisinin artmasının ardından GSMH'nin düşmesi Keynesçi ekonomiyi destekleyen bol miktardaki kanıtta yenilerini ekledi.

ABD'de kemer sıkma politikası düşük dozda uygulandı ve en iyi ekonomik performans elde edildi. Ama ABD'de bile kamu sektörü çalışanlarının sayısı kriz öncesi rakamın kabaca 650 bin kadar gerisinde. Normalde, iki milyon kadar fazla olması gerekirdi. Sonuç olarak ABD'de de büyüme o kadar cansız ki, ücretlerde temelde hiçbir hareket yok.

Yeni gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde büyümenin yavaşlaması büyük oranda Çin'deki yavaşlamanın bir yansıması. Çin bugün (satın alma gücü paritesi açısından) dünyanın en büyük ekonomisi ve uzun zamandır küresel büyümeye en çok katkıyı yapan. Ama Çin'in çarpıcı başarısı, ne kadar çabuk çözülsün o kadar iyi olacak sorunları da beraberinde getiriyor.

Çin ekonomisindeki nicelikten niteliğe ge-

çiş normal ve hatta gereklidir. Ve Başkan Xi Jinping'in yolsuzlukla mücadelesi ekonomik büyümenin daha da yavaşlamasına yol açacak olsa bile, kamu sözleşmeleri felce uğradığından, Xi'nin yumuşaması için hiçbir neden yok. Tersine, yaygın çevresel sorunlar, eşitsizlik düzeyinin yüksek ve yükseliyor olması ve özel sektördeki sahtekarlık gibi onun hükümetine duyulan güveni sarsan diğer kuvvetlerin aynı gayretle ele alınması gerekir.

Kısaca, dünya Çin'den 2015 yılında küresel toplam talebi desteklemesini beklememelidir. Tersine, kapatılması gereken delik daha da büyüyecektir.

Bu arada, Rusya'da, Batının yaptırımlarının büyümeyi yavaşlatmasını ve bunun zaten zayıf durumdaki Avrupa'yı olumsuz etkilemesini bekleyebiliriz. (Bu ifade yaptırımlara karşı bir iddia değil. Dünya Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline tepki vermek zorundaydı ve kendi yatırımlarını koruma derdine düşerek aksini savunan Batılı CEO'lar rahatsız edici bir ilkesizlik sergiledi.)

DÜNYAYI BEKLEYEN ASIL SORUN EKONOMİ DEĞİL

Son altı yıldır, Batı'da para politikasının günü kurtarabileceğine inanılıyor. Kriz muazzam bütçe açıklarına ve borcun artmasına yol açtı ve kaldıraçsızlığa ihtiyaç duymanın mali politikayı kenara koyma zorunluluğu anlamına geldiği düşünülüyor.

Mesele şu ki, düşük faiz oranları, üretilen ürünler için talep almayan firmaları yatırıma teşvik etmeyecek. Düşük oranlar yüzünden, (haklı nedenlerle) gelecek kaygısı taşıyan insanlar tüketmek için borç alma isteği de duymayacak. Para politikasının yapabileceği şey varlık-fiyat baloncukları oluşturmak. Hatta böylece Avrupa'daki devlet tahvillerinin fiyatı desteklenerek bir kamu borcu krizinin önüne geçilebilir. Ama açık olmakta fayda var: gevşek para politikalarının küresel refahı geri getirme olasılığı sıfır.

Bu da bizi tekrar siyaset ve politika konusuna döndürür. Dünyanın en çok ihtiyaç duyduğu şey taleptir. Özel sektör, mali otoritelerden cömertçe destek alsa bile, bunu beslemez. Ama mali politika bunu yapabilir. Elimizde sermayenin reel maliyetinden çok daha yüksek kâr getirebilecek ve üstlenen ülkelerin bilançolarını güçlendirebilecek çok sayıda kamu yatırımı seçeneği var.

2015'te dünyayı bekleyen esas sorun ekonomi değil. Bugünkü halsizliğimizi nasıl atacağımızı biliyoruz. Asıl sorun aptal politikamız.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2014.
www.project-syndicate.org